

כ״ו:

הישן תחת המטה

פרק שני

מוכה

**מסורת הש"ס
עם הוספות**

(א) יומא דף ע"ג
(ב) [עפרש"י שבת קנד:
ד"ה שמים צידי אדם],
(ג) שבת נו, (ד) ברכות
לה, (ה) [לעיל כה],
(ו) מ"ד, (ז) ברכות לח,
(ח) שם מ"ה, (ט) פסחים
דף ק"ו, (י) ועיי"ש עוד
בתור"ה עד שיאכל כזית
דגן.

גליון הש"ס

רש"י ד"ה כמיעל וכו'
דמפרש במקום אחר.
עיין בתשובת נודע
ביהודה מהדורא תניינא
תא"ח ס"י כ:

תורה אור השלם

(א) עַד מָתִי עָצִל תִּשָּׁבֵב
מָתִי תָקוּם מִשְׁנֶתֶד:
[משלי ו, ט]

ליקוטי רש"י

נמלך במפה ואכלו
וכו'. שלשה קולין נהג בו
אחת שלא נטל ידיו אלא
במפה כרך ידיו משום
אנינות הדעה ומוך לסוכה
אכלו ולא צירך אחריו [ירמא
עט].

הגהות וצייונים

א צ"ל **ורבוען** (יעב"ץ וכו' בדפוס); **ב** [לא אדע מקומו בדקדושינו וכו' ברשי' ד"ה יש כוכבי ובכתובות פס"ג ע"א אסור לצאת כו' לא פירש ועי' בגיטין ד ע"א] (גליון), וכו' בנז"ח מ"ח או"ח סי' כ, וכן העיר בזה בערך, וסיים ולכן נז"ח דט"ס יש בדברי רש"י כאן, ועי' שפת אמת שכתב וכמדומה לי שיש שם ברשי' זצוקל להיות שיתא **בפרסא** הדיינו חלק שישית של פרסה עב"ל, ורב"ק"ס כתב שכו"י [ג] צ"ל **לפרסיהם** ברש"י; **א** צ"ל (דפ"ר):

לעזי רש"י

אל"צ"ש. פירוש נשימות
(עין רש"י חגיגה דף יב
ע"ג ד"ה ורוחות ונשמות
ורש"י בראשית ז, כב).

עין משפט
נר מצוה

מוד א טוֹשֵׁעַ אִיֹּם סִי
 רַלָּא סַעֲיָן אִי:
מוד ב טוֹשֵׁעַ אִיֹּם סִי ד
 סַעֲיָן טוֹ:
מוד ג טוֹשֵׁעַ אִיֹּם סִי רַלָּא:
מוד ד מִי פִּד' מַהֲלָטוֹ
 חֲפִילִין הִלְכֵה כֹּה סַמּוֹ
 עֲשִׂין כֹּכ טוֹשֵׁעַ אִיֹּם סִי מ'
 סַעֲיָן ו:
מוד ה ו מִי פִּד' מַהֲלָ
 סוֹכֵה הִלְכֵה ו סַמּוֹ
 עֲשִׂין מִנּוּ טוֹשֵׁעַ אִיֹּם סִי
 מַרְלָטוֹ סַעֲיָן ו:

רבינו חננאל

ולא אוחזן בקציעה. **פי**
 היא הטבלא דברי ר' יעקב
 וחכמים אומרים ישן אדם
 שינת עראי והוא כדי
 הילוך קבא אמה אבל
 שינת קבא יותר מזה
 [אסור]. **אמר רב אסור**
לאדם לישן ביום יותר
 משנת הסוס והוא שתי
 נשמי. **תניא ר' יוסי אומר**
 הילדים בזמן שנשנוהו
 עצמם חולצין קרי ביום
 ובין בלילה ואח"כ ישנים.
ואקשי' ש"מ בעל קרי
 אסור בתפילין ושנינן
 מפני שרגילין בטומאה
 (פ) ת"ש בעל קרי אסור
 אסור בתפילין. **ת"ר** שבה
 ושימש מטחו בתפילין
 אינו אוחז לא ברצועה
 ולא בקציעה עד שיטול
 ידיו ויסירם מראשו מני
 מהעדים עסקינן. **הני**
שעשה שהביאו לריב"ז
לטעום התבשיל' כו'.
 תניא לא שהלכה כן אלא
 שרצו להחמיר על עצמן
 אבל הלכה אוכל אדם
 אכילת ערבי חוץ לסוכה
 והורצה להחמיר על עצמו
 מחמיר. **ואקשי' מדר'**
 (יצחק) [צדוק] (דרש)

חישק שלמה על ר"ח

(א) אינו מובן ואולי טס"ה וס"ל
 וס"מ דבעל קרי וכו'.

גמלו במצדה. פירש צקונט' משום נקיות וצחוס פירש כן לרצי
לדוק כהן הוה כדמוכה פ' מי שמתו (צרכות דף יט:) וצקוף
פרק כל פסולי המוקדשין (צבורות דף לה.) והיה אוכל על טהרת
תרומה וידיים שניות הן ופוסלות את התרומה שזו היא אחת מ"ח
דצר דצפ"ק דשבת (דף יד.) דאפי'
פחות מכצילה מקבל טומאה כדמוכה
פרק שני דמס' טהרות (מ"א) דתנן
חזן צו כצילה הוא טמא והכל טהור:
ולא בדרך אחריו. סבר לה כרצי
יהודה דפרק שלשה שאלנו
(צרכות דף מט:) דדריש ואלכל ושצעת
וצרכת אלכלה שיש זה שצעה דהיינו
כצילה ור"מ פליג ואמר דמצרכין
צביות וגררלה הלכה כוותיה מדאמר'
פרק כ"ד מצרכין (סג דף לח: וסג)
א"ר חייא בר אבא אני ראיני את
ר' יוחנן שאל כל זית מליח וצריך עליו
תחלה וסוף ועוד אמר' פרק שלשה
שאלנו (סג דף מח. וסג) א"ר חייא
בר אבא א"ר יוחנן לעולם אינו מוציא
רבים די חוצתן עד שיאלכל כזית
דגן וכן אמר רב הונא בר יהודה
משמיה דרב ומתוך הירושלמי משמע
דצבירה לא צעינן כזית דאפילו
פרידה אחת של ענב או פרידה אחת
של רימון טעונה צרכה לפניה
ולאחריה והכי איתא בירושל' צריש
כ"ד מצרכין ר' יוחנן נסב ויתא
וצרך לפניו ולאחריו והוה ר' חייא
בר אבא מסתכל ציה ואמר ליה ר'
יוחנן בצלחה מה את מסתכל צי
לית לך כל שהוא ממין שצעה טעון
צרכה לפניו ולאחריו אית ליה ומה
צריכא ליה מפני שגרעינתו ממעטתו
ולית ליה לרצי יוחנן שגרעינתו
ממעטתו מה עמד ליה ר"י משום
צריה מילתיה דרצי יוחנן אמרה שכן
אפילו פרידה אחת של ענב או פרידה
אחת של רימון שהיא טעונה צרכה
לפניה ולאחריה ובה"ש"ס שלנו יש כעין
מעשה זה פרק כ"ד מצרכין (סג דף

ולא יאחו בקציצה. הן תפ
צמס' גיטין צהניזקין (97
ביום. מפני ציטול תורה
למד מדת שיעמו שהיה יש

ואינו אוהו בקציצה דברי רבי יעקב וחכמים
אומרים ישן אדם בתפילין שינת עראי אבל
לא שינת קבע וכמה שינת עראי כדי הילוך
מאה אמה אמר רב "אסור לאדם לישן
ביום יותר משינת הסוס וכמה שינת הסוס
שיתין נשמי אמר אביי שנתיה דמר כדרכ
ודרב כדרכי ודרכי כדדוד ודדוד כדסוסיא
ודסוסיא שיתין נשמי "אביי הוה ניים
כדמעיל מפומבדיתא לבי כוכי קרי עליה
רב יוסף" עד מתי עצל תשכב מתי תקום
משנתך ת"ר הנכנס לישן ביום רצה חולץ
רצה מניח בלילה חולץ ואינו מניח דברי
רבי נתן רבי יוסי אומר הילדים לעולם
חולצין ואינן מניחין מפני שרגילין בטומאה
לימא קסבר רבי יוסי בעל קרי אסור להניח
תפילין אמר אביי בילדים וגשותיהן עמהן
עסקינן שמא יבואו לידי הרגל דבר ת"ר
ישכח ושמש מטתו בתפילין אינו אוהו לא
ברצועה ולא בקציצה עד שיטול ידיו ויטלם
מפני שהידים עסקניות הן: מתני' (6) מעשה
והביאו לו לרבן יוחנן בן זכאי למעום את
התבשיל ולר"ג שני כותבות ודלי של מים
ואמרו (7) העלום לסוכה וכשנתנו לו לר'
צדוק "אוכל פחות מכביצה נטלו במפה
ואכלו חוץ לסוכה ולא בירך אחריו:
גמ' מעשה לסתור חסורי מחסרא והכי
קתני ואם בא להחמיר על עצמו מחמיר
ולית ביה משום יוהרא ומעשה נמי והביאו
לו לרבן יוחנן בן זכאי למעום את
התבשיל ולר"ג שני כותבות ודלי של מים
ואמרו

וְיָצָא יֵאָחָז בֶּקֶצִיצָה. הֵן תְּפִלִּין עַלְמָן דְּפוּס מוֹשֵׁק וּרְלוּעָן¹⁶ וְדוּמָה
צִמָּס' גִּטְיִן צִהְיִזְקִין (דף נח.) אֲרֻבַּעִים סָאָה קָלוּי תְּפִלִּין: לִישָׁן
בְּיוֹם. מִפְּנֵי צִטּוֹל תּוֹרָה: דְּמֹר. רִצָּה צֵר נִחְמָנִי: בְּרַב. לְמַמְנו
לְמַד מִדַּת שִׁנְתוֹ שֶׁהִיא יֵשֶׁן רַצ צִוּס כְּשִׁיעוֹר זֶה: דְּרַב בְּרַבִּי. וְרַצ
לְמַדָּה מִרְצִינוּ הַקָּדוֹשׁ שֶׁגָּדַל אֲלָלוֹ:
וְרַבִּי בְּדוּד. כִּךְ קָצַל מֵאֲצוּמִי¹⁷ שׁוּ
הִיטָה שִׁנְתָּ דוּד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל: שִׁיתִּין
נִשְׁמִי. אֲלָל'שׁ: הוּא נִיִּים. צִוּס:
כְּמִיעָל מִפּוֹמְבִּדִיתָא לְבִי בּוּבִי. ° דִּמְפ'
צִמְקוֹס אַחֵר דִּהּוּ שִׁתָּא פִּרְסִי:
הַנְּבִנְנָם לִישָׁן. שְׁאִין כּוּוֹנְמוֹ אֲלָל לִישָׁן
וְאִינוּ מֵהִרְהֵר לְדַצֵּר אַחֵר: רִצָּה חוּלִין.
תְּפִלִּין: רִצָּה מִנִּיחָ. לְפִי שְׁצִוּס אִין
דְּרָכוֹ לְשִׁמֶשׁ עֵס אֲשֶׁמוּ וְלֹא לִישָׁן קֶצֶע:
בְּלִיָּה חוּלִין. אֲפִי לְשִׁנְתָּ עֲרָאִי לְלִמָּא
מִימְלִין וְיֵשֶׁן קֶצֶע: הִילְדִּים. צְחֹרִים:
לְעוֹלָם חוּלִין. וְאֲפִי צִוּס: שְׁרָגִילִין
בְּטוֹמָאָה. קֶס' ד' שְׁמָא יִרְאֹו קְרִי
שֶׁהִרְהוֹר מִנִּי צֶהָן: לִימָא קָא סִבֵּר
רַבִּי יוֹסִי בִּו'. וּמִיִּצְעִי לֵן לְמִיעֶצֶד
כּוּוֹמִיָּה שֶׁהִלְכָה כְּמוֹתוֹ צְרוּצ מִקּוֹמוֹת
דְּקִימָא לֵן נִימְקוּ עֵמוּ (גִּטְיִן דף
10:): שְׁמָא יִבְאוּ וּבִו'. וְהָא וְדִלִּי
אֲסוֹר לְצוֹתָן לְנִהוּג צֶהוּ קָלוֹת רֵאשׁ:
עֲסָקִינוֹת הֵן. וְשְׁמָא נִגְעוּ צִמְקוֹס
הַטִּינּוֹפֶת: מִתְנִי' אוֹבֵל פָּחוֹת
מִכְּבִיצָה. מֵאֲכָל פָּחוֹת מִכְּבִיצָה:
נִטְלוּ בְּמִפְּהָ. לֹא נִטַּל יִדּוֹ אֲלָל
כִּרְךְ צִמְפָּה יִדּוֹ מִשּׁוּם נִקִּיּוֹת דְּקֶסֶצֶר
פָּחוֹת מִכְּבִיצָה לֹא צִעִי נִטְ' וְלֹא צִעִי
סוֹכָה וְלֹא צִעִי צִרְכָּת הַמּוֹזֵן לְאַחֲרֵי
דְּדִרִישׁ כְּרִצִּי יְהוּדָה (צִרְכוֹת דף מט.)
וְאֲכָלָת וְשִׁצְעָת וְצִרְכָּת אֲכִילָה שִׁישׁ צֶה
שְׁצִיעָה וְהִיִּינוּ כְּבִיצָה אֲלָל לְפָנֵינוּ צָכֵל דִּהּוּ
צִעִי צִרְכָּה שֶׁהִרִי נִהָגָה וְאֲסוֹר לִיהִנוֹת
מִן הָעוֹלָם צָלָא צִרְכָּה¹⁸: גִּב' מִעֲשֶׂה
לְאַתּוֹר. וְכִי דִרְךְ הַמִּדְּצִרִּים לְהִצִּיא אַחֵר
דְּצִרִּיהֶם מִעֲשֶׂה הַסּוֹמֵר דְּצִרִּיהֶם דְּקִמְנִי
רִישָׁא¹⁹ אוֹכְלִין וְשׁוֹמְקִין עֲרָאִי חוּץ לְסוֹכָה
וּמִצִּיא מִעֲשֶׂה לְטַעֲמִין מִצְּשִׁיל כִּרְךְ סוֹכ':
הַכִּי

(לח): דא"ר חייא בר אבא אני ראייתא את ר' יוחנן שאלב זית מליח וצרך עליו תחילה וסוף אל"ר ר' ירמיה לר' זירא היכי צריך ר' יוחנן אזית מליח כיון דשקליה לגרעינתיא צר ליה שיעורא אמר ליה מי סברת כזית גדול צעינן צינוני צעינן וההיא זית דאתא לקמיה דר' יוחנן זית גדול הוא דאע"ג דשקליה לגרעינתיא פש ליה שיעורא והשתא אי האי עובדא דהש"ס שלנו היינו ההיא דירושל' אל"כ חולק על שלנו ולא סומכין עליה מדלא שני ליה משום דצריה הוא אלב שמא שני מעשים היו וההיא דירושל' היה זית שלם ואכלו עם הגרעין דהוי צריה אלב ההוא דהש"ס שלנו לא היה צו גרעין שכן סתם זית מליח בלא גרעין הוא ולא הוא צריה ולהכי הוצרך לתרץ דגדול היה זית דירושלמי קטן מזית צינוני היה והרובה להוציא עצמו מספיקא צריך שיאכל כזית אפילו בדבר שהוא צריה ודוקא לענין צרכה שלאחריה אלב לפניו מצרך אפי' פחות מכזית בכל דבר דלפניו לא צעינן שיעור דאסור ליהנות צעוה"ז בלא צרכה כדמשמע מעובדא דר' זדוק דקאמר ולא צירך אחריו כדפרי' משום דסבר לה כר' יהודה משמע הא לפניו צירך וכן פירש בקונט' ואמרין בצירושלמי בתחלת פרק כי"ד מצרכין^א כל שאומר עליו שלש צרכות אומר לפניו המוציא לחם מן הארץ וכל שאין אומר עליו ג' צרכות אין אומר עליו המוציא לחם מן הארץ הציצון הרי פחות מכזית דאין אומר עליו שלש צרכות מעתה לא יאמרו לפניו המוציא לחם מן הארץ הא אל"ר יעקב בר אחא לשאר מינים נזכרה פי' לא אתא לחלק בין דבר שיש צו כשיעור לדבר שאין צו כשיעור אלא אתא לחלק בין פת לשאר מאכל של חמשת המינים כגון מעשה קדירה שאין מצרכין אחריו ג' צרכות וכן כוצא דארעא^ב ופת הבאה בציטנין כי לא קבע סעודתיה עילוייה^ב ופת אורז ודוחן שאין מצרכין אחריהם שלש צרכות אין אומרים עליהם^ב המוציא לחם מן הארץ ואע"ג דצריש כי"ד מצרכין (סע דף לה. ועי) נפקא לן צרכה בתחלה צק"ו מצסוף כשהוא שצע מצרך כשהוא רעב לא כ"ש מ"מ לא שייך למימר דיו וצמשהו מצרך בתחלה אע"ג דלא מצרך צסוף דאיתו ק"ו אינו אלא גלוי מלחא צעלמא דצרכה לפניו לאו דאורייתא כדתנן פרק מי שמתו (סע דף קז. ב:) צעל קרי על המזון מצרך לאחריו ואינו מצרך לפניו וכן צפ' היה קורא (סע דף קז. טו. ועי) תניא הפועלים שהיו עושין מלאכה אלב צעל הבזית אוכלין פתן ואין מצרכין לפניו אלב מצרכין לאחריה שתי צרכות ולענין שחיה נראה שמצרכין אכזית יין על הגפן ועל פרי הגפן אע"ג דלגבי יוה"כ לא הוי שיעור תשוב צפחות ממלא לוגמא כדאמר פ' בתרא דיומא (דף עג. ועי) לא ילפינן מיניה צרכת היין לאחריו חדע דלענין אכילה הוי שיעורא ציום הכפורים ככותצת ולענין צרכה מיחייב לאחריו צכזית דהלכה כרבי מאיר כדפרישית ואית למ"ד לענין קידוש דא"ל מלא לוגמא^ב הלכך לצרך אחריו נמי יכול להיות דלא צעי מלא לוגמא ומיהו קצת היה נראה לדקדק דמודי ר' מאיר בשמיה דצעי כציה דצפרק שלשה שאלבו (צרכות דף מט. ועי) דריש ר"מ ואכלת זו אכילה ושצעת זו שחיה ואכילה צכזית ור' יהודה דריש ואכלת ושצעת זו אכילה שיש זה שציעה ואי זו זו כציה וכיון דנפקא לן לר"מ שחיה מושצעת אל"כ צעי כציה דלא הוי שציעה צפחות ושמא יש לחלק בין שחיה לאכילה דלמלא שציעה בשחיה הוי צפחות מכציה וכל הני שיעורין דרצנן נינהו כדמוכח פרק מי שמתו (סע דף קז. ב:) ועי דאמר' הכא צמאי עסקינן דאכל שיעורא דרצנן ולענין צרכה דלאחריו לא מצינו שום שיעורא אלא כזית לר"מ וכציה לר' יהודה וקרא אסמכתא צעלמא דמלאורייתא צעינן שציעה גמורה והא דאמר' פרק שלשה שאלבו (סע דף קמ. מ.) שמעון בן שטח לגרמיה הוא דעצד משמע דאינו מוציא אחרים ידי חובתן עד שיאכל כזית הא צכזית דגן מוציא אע"פ שהמלך והמלכה מסתמא אכלו כדי שובען לא דמי גדול דרצנן לקטן דרצנן דלא מפיק דאורייתא דהא גדול אפילו לא אכל כלל היה ראוי (להו) להוציא אחרים וכן פירש שם בקונטרס:

ואמרו

